

Мицак (баян), Назар Хомин (акордеон), Олесь Маник (ударні), автор статті.

Програма була побудована як із власних творів Романа й тих, які увійшли то даного збірника, так і композицій В. Зубицького «Радісний спів», А. Вівальді «Зима» із циклу «Пори року» (I ч.), Є. Дербенка «Циганська угорка», Ч. Жиха «Таксі-джаз», Ю. Польового «Галицька барвіста», П. Фроссіні «Веселий кабальєро». Водночас глядачі мали змогу захоплюватись колективним музикуванням різних форм за участю акордеона: акордеон та струнний квартет; акордеон та фортепіано; дует акордеоністів-баяністів; інструментальний квартет – акордеон, кларнет, ударні та контрабас, який перетворився у інструментальний квінтет – кларнет змінили баян та ще один акордеон.

В концерті-презентації з вітаннями виступили: ректор Франкового університету – професор Надія Скотна; перший проректор – професор Юрій Кишакевич; декан музично-педагогічного факультету – професор Степан Дацюк.

Таким чином, ми вбачаємо у Романові Стахніву вагому перспективу у композиторському та виконавському аспектах, він постійно вчиться та вдосконалюється, а це – запорука його творчих досягнень. Впевнені, твори, запропоновані у збірнику, поповнять репертуар студентів середніх та вищих музичних навчальних закладів, стануть у нагоді музикантам-виконавцям та творчим колективам.

УДК 82.0(049.32)

*Іван ЗИМОМРЯ,
м. Дрогобич,
Олена ЗИМОМРЯ,
м. Ужгород*

РУХ ПЕРЕСМНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ДОСВІДУ (ВІКТОР КИРІЙ. ПІД МАСКАМИ ШЕКСПІРА ТА СЕРВАНТЕСА. – ДРОГОБИЧ, 2013)

Кожний вибагливий читач знає: буває читання з комфортом. Йдеться про доцільний процес, коли текст містить у собі насолоду, а водночас несе почуття задоволення. Звідси, за Роланом Бартом (1915 – 1980), й такі собі визначення, як «текст-задоволення». Важливий при цьому сенс

пізнаваної предметності з проекцією на її версії, приміром, аналітичного характеру. В останньому випадку лінія множинності цих версій та їхньої природи загалом не потребує документального potwierдження. І все ж сам рух, що спричиняє ситуативну дестратифікацію варіантів, викликає зацікавлення. Воно часом набуває традиційної процесуальності. Так сталося з колом «вічних» питань навколо Вільяма Шекспіра (1564 – 1616) і все, що пов'язане із життям і творчістю автора знаменитої формули «To be or not to be» («Бути чи не бути»). Хто знає, чи не мовиться тут про інше з'ясування смислового коду, а саме: «Жити чи не жити?»

В аналогічних межах можна розглядіти як певний позитив, так і відповідний негатив. Якщо з першим, то все є зрозумілим і без коментарів, то з іншим постає тенденція нестабільності сприйняття факту. Тут варто зауважити: гонитва за «новітніми сенсаціями» змушує багатьох авторів обмежуватися поверховою аргументацією висновків. Має місце розгляд проблеми без заглиблення у її смислову значущість. Тому й не дивно, що творчі ходи В. Шекспіра, а також історичні реалії його доби, – все це яскраві унаочнення для появи різних гіпотез. Чи вони мають право на життя? Час виказує ту істину, яка з них пройшла випробування і збагатила шекспіріану. Як не згадати тут з'яву на екранах 2011 року неоднозначно сприйнятого художньо-історичного фільму «Анонім» («Anonymous») від режисера Роланда Еммеріха, присвяченого саме шекспірівському питанню.

З такими роздумами прагнемо оцінити нову рукописну працю Віктора Кирія (1964) «Під масками Шекспіра та Сервантеса». Нову, бо досі побачили світ такі його книжкові видання, як «Пророк із Назарету» (2001), «Етногенеза субетносу бойків у контексті етнокультурних реалій давньої історії Європи» (2009; співавтор – Любомир Сікора); «Велесова книга» – аргументи «за» і «проти» (2010; співавтор – Любомир Сікора); «Дописемний період села Гаї Нижні. Етногенеза субетносу бойків у контексті етнокультурних реалій давньої історії Європи» (2010; співавтор – Любомир Сікора), «Месія. Життя, смерть і життя» (2010) та ін. Навіть назви цих студій захоплюють розмаїттям наукових устремлінь Віктора Кирія як їхнього носія, уродженця містечка Ічня, що на Чернігівщині. Знак співпраці – три книжки. Варто наголосити: в особі Любомира Сікори, відомого культурно-освітнього діяча й мецената, автор рецензованого рукопису має вдумливого побратима-дослідника. До речі, вже давно на часі поява багатотомного фразеологічного словника, укладеного Любомиром Сікорою на основі бойківської говірки. Актуальний вигук: хіба аналогічного видання ще нема? Будьмо певні: запізнілість – це типове

поняття для української культури. Чому? Бо на те є об'єктивна причина: спотворена картина з численними «білими плямами». Хтось має заповнити прогалини з різними фарбами...

Важливою видається потужність, а нерідко – і певна сміливість розв'язань. Наш автор іноді звертає увагу на те, що не кожний знавець Шекспірових творінь зведе у вузол інтелектуального зусилля. Можна вважати знаковим те, що чимало питань «від Шекспіра» перекочувало з дослідницьких видань на газетні шпальти. Так, наприклад, ідеться про статтю російського філолога Миколи Кострікіна «Шекспиром был Хансдон» («Совершенно секретно», №12 (41) 2011, с. 16–17). Вона, на думку Віктора Кирія, сприяла виникненню хибної думки стосовно згаданої проблеми. А спростування, де воно? Віктор Кирій має свій емоційно-психологічний вступ до відповідного «сюжетотворення». Він переконливо доводить, що 19-річний лорд Генрі Ризлі Саутгемптон «не був красенем». Та гляньмо на картини, з яких дивиться на нас «сякий-такий» легінь... Може, й не Квазімодо зі сторінок роману «Собор Паризької Богоматері» Віктора Гюго (1802 – 1885). Та образ Саутгемптона ніколи не спонукає згадати слова О. Ольжича: «Був же вік золотий, свіжі, проткані сонцем діброви...». Отже, дрогобицький дослідник уже має знахідку. Може, маленьку, проте вона віднайдена, ретельно осмислена, доладно окреслена. І таких є чимало. Ось, ще одна. Побутує думка, що у сонетах В. Шекспіра героїнею виступає леді Емілія Ланьєр (Басано). Проте ця гіпотеза «шита білими нитками», що переконливо доводить Віктор Кирій на сторінках книжки «Під масками Шекспіра та Сервантеса».

Чи варто ігнорувати факт існування книжки «Скарбниця розуму» («Palladis Tamia: Wit's Treasury», 1598) Френсіса Мереза (1565 – 1647)? На її сторінках перераховані практично всі твори Шекспіра, написані до 1598 року. Серед них немає трагедій і трагікомедій. При цьому, Ф. Мерез виокремив не лише видані твори, але й ті, які ставилися на сцені. Отож, на думку М. Кострікіна, виходить, що театр «Глобус» мав у своєму розпорядженні багатий репертуар популярного автора. Однак чомусь він не використовував упродовж років його творів.

Зумовлене припущення: мовляв, саме Генрі Генсдон написав твори Шекспіра. Відомі відгуки про історичні події, які датуються періодом після 1596 року, тобто після смерті лорда. Комедія «Віндзорські жартівниці» («The Merry Wives of Windsor», 1597 – 1602) В. Шекспіра містить згадку про Гвіану: ***«Ось і для неї лист. Ця жінка також порядкує гаманцем свого чоловіка. Вона, мов та Гвіана, сповнена золота і всякого добра. Я буду в них скарбником, а вони – моїми скарбницями. Одна стане для мене Ост-Індією, а інша – Вест-Індією, і я торгуватиму з обома»*** (Дія

1; Сцена 3). Чимало шекспірологів не сумнівається в тому, що тут міститься натяк на позицію Вальтера Релі *«Подорож до величезної, багатой і чудової імперії Гвіана з великим і золотим містом Маноа»*. Як відомо, *його праця* вийшла друком у 1598 році. Водночас описані події стосуються 1596 року, коли Релі перебував на території сучасної Венесуели. Цікава деталь: до Англії Релі повернувся уже після смерті Генсдона, що припала на 12 липня 1596 року. Таким чином, за свого життя лордові Генсдонови не пощастило не лише ознайомитись із зазначеною книгою, але й із можливими розповідями Релі на відповідну тему. Так, гіпотез на кшталт *«Шекспір – Оксфорд»*, *«Шекспір – Сідні»* чи *«Шекспір – Марло» справді багато*. Рух у шекспірології існує уже кілька століть. Він базується на запереченні традиційних тенденцій; згідно із ними твори В. Шекспіра були написані людиною, яка носила відповідне прізвище, успадкувавши його від своїх предків. Традиційна школа не заперечує того факту, що між творчістю В. Шекспіра та його біографією існують суперечності. Вони не піддаються логічному поясненню. До слова, в Україні побачила світ монографія *«Хто вигадав Шекспіра?»* (2003) з-під пера Валентини Новомирової. Авторка переконує читача, що твори В. Шекспіра написали брати Пембрук. Праця не отримала особливого резонансу, оскільки навіть старший із двох братів – Вільям (1580) – був занадто молодим, щоб написати хроніку *«Генріх VI»*, яка зажила розголосу на сцені від 1591 року. А створення поеми *«Венера та Адоніс»* (1593)? Її художній рівень надто високий для недосвідченого митця.

Що впадає в око? Власне, те, що праця *«Під масками Шекспіра та Сервантеса»* Віктора Кирія не є новаторською в розумінні пошуку кандидатури на *«роль Шекспіра»*. Її трансформована вартість полягає насамперед у герменевтичному матеріалі. Дослідник послідовно і переконливо проникає у підтекст (лат. *textum* – будова, тканина) численних фрагментів відповідної творчості, розкриваючи перед читачем його зв'язки з різними реаліями історичного й біографічного характеру. Рукопис добре читається. Щоправда, іноді виникає враження, що автор навмисне подає оформлений звіт нишпорки про ведення кримінальної справи. Звісно, це вимагає від читача пильної уваги до деталей. Проте необхідне розумове напруження буде винагородою для допитливого реципієнта. Звідси – спонука: пізнати сенс цілісної реконструкції. Чи можливо її вигадати? Була б доречною *«змова»* із великим драматургом, творцем вічного запитання *«Бути чи не бути?»*.

Складники стильової манери Віктора Кирія містять, либонь, те, що спрямовує думку на певний універсалізм. І це не дивно. Адже в його особі зійшлися різні іпостасі: тут і дослідник давніх релігій та етнокульту-

тур, а ще – художник, поет і перекладач. Так, він має неабияке поетичне обдарування. Останнє й дало можливість йому здійснити мистецький переклад українською мовою драми «Тіберій» Роджера Ретланда. Вона не публікувалася за життя її автора. І ось ще один штрих: Вікторові Кирию як дослідникові вдалося помітити (досі ніким не окреслені) ознаки генетичної спорідненості, скажімо, між графом Саутгемптоном та королем Яковом I; між поетом Філіпом Сідні та невідомою особою на портреті елізаветинської доби. Невідома виявилася донькою Філіпа. Йдеться про Елізабет. Подібне має місце між літературним образом Дон Кіхота та живописним портретом графа Оксфорда. Правдоподібна паралель між двома поемами В. Шекспіра та двома картинами Тиціана, які знаходилися в Мадриді, а саме в королівському палаці Алькасар.

Віктору Кирию нерідко під силу розв'язання різних завдань, розкриття прихованого внутрішнього змісту кельтської міфології (її рефлексії примітні для знаменитого твору «Гамлет»); масиву західноєвропейської ономастики; середньовічної та ренесансної історії Британії тощо. Все це дає можливість авторові праці осмислити Шекспірову творчість на панорамному тлі.

У дослідженні приділена належна увага спростуванню альтернативних антистратфордівських напрямків – *оксфордизму, марловіанства, беконіанства, тапгв-ретлендизму*. Воно доволі переконливе. Особливо цікавою є ґрунтовна гіпотеза, у світлі якої літературні образи Томаса Корієта, герцога Армадо та Дон Кіхота, власне, це – сатира на графа Оксфорда. Звісно, не одна інформація будується на засадах семантичної двоплановості. Сказати б, слівце про сполуку Вільям Шекспір. Чи не є це псевдонім, яким підписував свої твори Роджер Ретланд? Справді, тут можна зауважити наявність низки незаперечних фактів, які дають для цього певні підстави. Адже достовірно відомо, що графи Р. Ретланд і Г. Р. Саутгемптон були близькими друзями, зокрема, упродовж 1593 – 1594 рр. Тому видання перших поетичних творів Шекспіра («Венера і Адоніс» (1593); «Лукреція» (1594), присвячених Саутгемптону, могли належати перу Роджера Ретланда. До того ж італійські мотиви в творчості В. Шекспіра цілком відповідають фактам біографії Р. Ретланда, який з 1595 року деякий час мешкав у Падуї та Венеції. Цілком ймовірно, що він відвідував Верону. Знання Ретландом італійської (що не уявляється можливим стосовно В. Шекспіра) цілком кореспондується із використанням В. Шекспіром італійських сюжетів, які за тодішньої епохи не мали англійських інтерпретацій. Воднораз публікації комедій на французьку тематику («Марні зусилля кохання», «Як вам це сподобається») передувало перебування Р. Ретланда у Парижі (1596). Таким

чином, поява в «Гамлеті» прізвищ однокурсників Р. Ретланда (зокрема, данців Розенкранца та Гільденстерна) потрапляє в контекст системи дивовижних збігів між біографією Р. Ретланда та творчістю В. Шекспіра.

Амбівалентна інтерпретація того чи іншого факту служить під пером дрогобицького шекспірознавця його комунікативній меті. У цьому розумінні рукописна праця Віктора Кирія має певні переваги перед тими свідченнями антистратфордівців, які концентруються виключно на критиці стратфордівської концепції. Отже, опонентам не уникнути наукової дискусії. Якщо це станеться, то читач отримає можливість дійти самостійного висновку про те, чия гіпотеза чого вартує.

Віктор Кирій вільно орієнтується у тих першоджерелах, які видаються важливими для його амбітних аргументацій. Чи всі вони «невинні», коли звучить запитання на кшталт: «Хто написав «Дон Кіхота»? Подібних проблемних питань на сторінках рукопису «Під масками Шекспіра та Сервантеса» – велика кількість. Хіба до відповіді не може прилучитися й читач? Головне бачиться у спробі ще раз розглянути дискусійне підґрунтя проблеми трансцендентального змісту. Тому праця Віктора Кирія видається самодостатньою. А звідси – такою, що поглиблює стан «передрозуміння» (за М. Гайдеггером) ключових привнесень в образний лад комунікативної тотожності стосовно видатних творінь світового письменства.

А недоліки? Звичайно, вони також мають місце і проступають не тільки на фактологічному чи текстологічному рівнях, але й у мовно-стилістичних конструкціях. Та прагнемо наголосити: праця Віктора Кирія викликає зацікавлення передусім тими сегментами, які спонукають осмислювати авторські спостереження новаторського характеру. Цим збагачується рух переємності художнього досвіду, що приносить радість кожному, хто змагається за торжество істини.